

Буржуева А. К., Бөкөбаева А. К.

Ж. Баласагын атындагы КУУ ^{1,2}

Буржуева А. К., Бөкөбаева А. К.

КНУ им. Ж.Баласагына ^{1,2}

Burjueva A.K., Bokobaeva A. K.

KNU J.Balasagyn ^{1,2}

ORCID: 0009-0002-1532-1600, SPIN код 8584-7446 ¹

ORCID 0009-0005-1600-1491, SPIN код 5404-0576 ²

АРАЛЫКТАН ОКУТУУ: БҮГҮН ЖАНА ЭРТЕҢ ДИСТАНЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ: СЕГОДНЯ И ЗАВТРА DISTANCE LEARNING: TODAY AND TOMORROW

Аннотация: Макалa актуалдуу көйгөйгө – МКТнын формаларынын бири –аралыктан билим берүүнү колдонуунун өсүшүнө арналган. Автор аралыктан окутуунун артыкчылыктары менен кемчиликтерин салыштырып гана тим болбостон аралыктан билим берүү курсун долбоорлоо тууралуу да кеп кылат. Өзү иштеп чыккан аралыктан окутуу курсунун мисалында тубаса таланттуу балдар менен иштөөнү уюштуруунун бир түрү катары аралыктан окутуу технологияларын колдонуунун натыйжалуулугун көрсөтөт.

Аннотация: Статья посвящена актуальной проблеме – перспективам использования одной из форм ИКТ – дистанционного обучения. Автор сопоставляет достоинства и недостатки использования дистанционного обучения, рассказывает о проектировании дистанционного курса. На примере разработанного собственного дистанционного курса автор показывает эффективность использования дистанционных технологий обучения как одной из форм организации работы с одаренными детьми.

Abstract: The article is devoted to the actual problem – prospects use of one of the forms of ICT - distance learning. The author compares the advantages and disadvantages of using distance learning, talks about the design of a distance course. Using the example of his own distance course, the author shows the effectiveness of using distance learning technologies as one of the forms of organizing work with gifted children

Негизги сөздөр: билим берүүнүн маалыматтык технологиялары, аралыктык технологиялар, электрондук билим берүү курсу, тубаса талантуу балдар.

Ключевые слова: информационные технологии обучения, дистанционные технологии, электронный образовательный курс, одаренные дети.

Keywords: information technologies of education, distance technologies, electronic educational course, gifted children.

*Кандай гана коом болбосун таланттуу
адамдар керек, коомдун милдети – анын
бардык мүчөлөрүнүн жөндөмдүүлүктөрүн
карап чыгуу жана өнүктүрүү.
(А.Н. Колмогоров)*

Интернет окутуунун пайда болушу - акыркы 500 жылдагы билим берүү технологиясындагы эң олуттуу өзгөрүүнү жаратты, б.а. басма китеп пайда болгондон бери.

Бүгүнкү күндө интернет биздин жашообузга биротоло кирди. Заманбап мектеп окуучуларынын дээрлик баардыгы аны күнүмдүк жашоо-тиричилигинде жана билим алууда активдүү колдонушат. Ушуга байланыштуу мугалимдин алдында окуу процессин заманбап маалыматтык-коммуникациялык технологиялардын негизинде уюштуруу, окуу процессинде интернет технологияларды колдонуу зарылчылыгы пайда болот. МКТны колдонуунун бир түрү аралыктан билим берүү болуп саналат.

Аралыктан билим берүү же окутуу деген эмне? Педагогикалык адабияттарда аралыктан окутуу технологиялары деп билим алып жаткан педагогикалык эмес кызматкердин кыйыр (аралыктан) же толук өз ара аракеттенүүнүн негизинде маалыматтык жана телекоммуникациялык технологияларды колдонуу менен ишке ашырылуучу билим берүү технологиялары түшүндүрүлөт. Эмне үчүн аралыктан окутуу керек? Окутууну колдонуунун максаты студенттерге, ден соолугунун мүмкүнчүлүгү чектелген студенттердин жашаган жери боюнча түздөн-түз билим берүү программаларын өздөштүрүү үчүн аралыктан окуу мүмкүнчүлүктөрдү берүү болуп саналат. Мектепте болсобул үйдөн окуган же көп ооруган балдар болушу мүмкүн.

Салттуу билим берүү системасынын урааны “билим берүү бардыгына бирдей” болсо, аралык технологиялары менен окутуу ар бир окуучуга жекече багытталган окутуу системасы. Аралыктан окутууда мугалим менен студент негизинен маалыматтык-коммуникациялык технологияларды колдонуу менен өз ара аракеттенишет жана компьютер, интернетти интенсивдүү колдонушат. Интернет аркылуу билим алууда студент: сабактар үчүн өзүнүн “окуу убактысын” тандайт; ага ыңгайлуу режимде "өзүнүн өздөштүрүү ылдамдыгына жараша" үйрөнө алат; окуу материалынын айрым бөлүктөрүнө көңүл бура алат; өзүн күн сайын текшере алат; мугалим менен көбүрөөк иштеше алат, керектүү маалыматты ылдам алат. Онлайн окутуу контекстиндеги "жандуу" сабактардын максаты: Катмышуучуларга курсту изилдөөнү кантип мыкты уюштурууну үйрөнүүгө жардам берүү; Окуу үчүн оң пикир жана мотивацияны камсыз кылуу;

Эксперименталдык аянттар: Ар бир окуучунун окуусун уюштуруу үчүн эмоцияларды колдонуу Окутуунун руханий аспектилерине көңүл буруу; Окуучуларга “туура” суроолорду берүүгө жардам берүү; Окуучунун окууга болгон муктаждыгын өлчөө.

Аралыктан окутуунун кандай артыкчылыктары бар?

Өндүрүштүүлүк. Жаңы технологиялар визуалдык маалыматты жаркын жана динамикалуу кылууга, студенттин окуу системасы менен активдүү өз ара аракеттенүүсүн эске алуу менен билим берүү процессинин жекече курууга мүмкүндүк берет. Окуунун жеткиликтүүлүгү жана ачык-айкындыгы, үйдөн чыкпай эле үйрөнүү мүмкүнчүлүгү. Ошол эле учурда башка шаарларда жайгашкан курстарды колдонуу (Интернет аркылуу сырттан окуу) мүмкүнчүлүгү, өз убактысын өз алдынча бөлүштүрө алуу мүмкүнчүлүгү. Эркиндик жана ийкемдүүлүк, окуу курсун тандоо үчүн жаңы мүмкүнчүлүктөр бар. Мүмкүнчүлүгү чектелгендер үчүн билим алуу мүмкүнчүлүгү.

Аралыктан окутуунун индивидуалдуу (жекече) системасы. Аралыктан окутуу индивидуалдык окуунун жеке мүнөзүнө ээ, ийкемдүү келет. Окуунун темпин студент өзү аныктайт, системалар аркылуу бир нече жолу жеке сабактарга кайта алат, айрым бөлүмдөрдү өткөрүп жиберет алат ж.б. Студент окуу материалын белгилүү бир сабактын алдында эле

эмес, бүткүл окуу убактысынын ичинде үйрөнө алат, бул студентти билим алуугу ынтызар кылуу менен тереңирээк билим алууга умтулат.. Мындай система окуучуну өз алдынча алектенүүгө жана өз алдынча билим берүү көндүмдөрүн өнүктүрүүгө шыктандырат.

Менин жеке окутуучулук ишмердүүлүгүмдө аралыктан окутууну колдонуу тажрыйбасы студенттин өз алдынчалуулугун жогорулатып, аны мобилдүү жана жоопкерчиликтүү болууга жеткирет. Аралыктан окутуу окуу процессин креативдүү жана индивидуалдуу кылып, студентти ачат. Баалоонун субъективдүү фактору алынып салынат. Топтун таасири же студенттин башка предметтер боюнча аткарган ишинин таасири жоюлат. Бирок, бардык эле аткарылган иш сыяктуу эле, аралыктан окутуунун да өзүнүн кемчиликтери бар. Студент менен мугалимдин түздөн-түз бетме-бет байланышынын жоктугу. Эгерде окуучунун жанында билимди эмоционалдык түрдө боёп, мактап, сунуштап, аткарылып жаткан аракетти оңдоп бере турган мугалим жок болсо, бул окуу процесси үчүн олуттуу кемчилик.

Ар дайым персоналдык компьютерге жана интернетке кирүү зарылчылыгы. Маалымат булактарына дайыма жетүүнүн зарылдыгы. Бизге жакшы техникалык жабдыктар керек, бирок учурда аралыктан окууну каалагандардын бардыгында эле өзүнүн компютери жана интернет байланышы боло бербейт, аралыктан окуу куралдарын колдонуу үчүн атайын техникалык даярдык керек. Аралыктан окуу өзүн-өзү катуу тартипке салууну талап кылат жана анын натыйжасы түздөн-түз студенттин аң-сезиминин өз алдынчалыгынан көз каранды. Аралыктан окутуунун классификациясын төмөнкүдөй элестете алабыз: Аралыктан окутуу

- Кайтарым байланышы
- Видеоконференция аркылуу лекциялар
- Спутник байланышы аркылуу лекциялар
- Кайта байланышсыз
- Веб курстар, веб-сабактар, веб-китепканалар
- Телевизиялык окуу программалары
- Радио окутуу программалары
 - CD-ROM аркылуу лекциялар
 - Сызыктуу түзүлүшү менен
 - Гипертекст, сызыктуу эмес түзүлүшү менен
 - Дискеттер боюнча лекциялар жана окуу куралдары
 - Сызыктуу түзүлүшү менен
 - Гипертексттик
 - Электрондук материалдар
 - Компьютердик билим берүү чөйрөлөрү -Маалымат базалары
 - Билим банктары
 - Электрондук китептер -Санариптик китепканалар
 - Аудио жана видеопродукциялар
 - Окуу курстарды камтыган аудио жана видео кассеталар
 - Билим берүүчү теле курстары
 - Окутуучу радио берүүлөр.

Электрондук окуу курстарын иштеп чыгуу өтө түйшүктүү иш. ЭОК – электрондук окуу китеби бир эле учурда иллюстрацияларды, лабораториялык иштерди, ошондой эле билимди текшерүү жана контролдоо үчүн тесттерди камтыйт. Электрондук окуу куралы өз алдынча

тема-модульдарга бөлүнгөн, алардын ар бири бир эле учурда таблицалар, мультимедиялык презентациялар, тренажерлор түрүндөгү визуалдык материал болуп саналат, алар белгилүү бир тематикалык аймактын бүтүндөй көрүнүшүн берет жана студент окутуунун варианттарын тандай алат: толук курс жана окуу процессин индивидуалдаштырууга өбөлгө түзөт, б.а. тема боюнча же белгилүү бир гана темаларды изилдөө.

Аралыктан окутуу курсун долбоорлоо. Билим берүү технологияларынын курстары талаптар менен түзүлүшү керек: аралыктан пайдаланууга багытталган, окуу процессинин борборунда төмөндөгүлөрдү эске алуу менен студенттин өз алдынча таанып-билүү иш-аракети (окутуу, окутуу эмес) турат.

Таблица 1. Курсту долбоорлоонун түзүлүшү

Бөлүк	Мазмундун элементтери		
Инструктивдүү	Курс менен иштөө боюнча жалпы көрсөтмөлөр Курстун материалы менен иштөө тартиби		
Маалыматтык	Модульдар	Окуунун элементтери	Глоссарийлер
Көзөмөлдөөчүлүк	Тесттик тапшырмалар	Практикалык тапшырмалар	
Коммуникативдик	Форумдар	Чаттар	Рефлексивдүү материалдар

Кыргызстанда аралыктан окутуунун өнүгүү келечеги кандай?

Бул чөйрөдө студенттер маалыматтын жөн эле пассивдүү керектөөчүлөрү болбостон, окуу процессинде билим берүүнүн предметтик мазмуну боюнча өздөрүнүн түшүнүгүн түзөөрү ачык көрүнүп турат. Окутуунун мурунку моделин төмөнкү жоболордун негизинде жаңы моделге алмаштыруу керек: окуу технологиясынын борборунда студент турат; технологиянын маңызы – өз алдынча билим алуу жөндөмдүүлүгүн өнүктүрүү; окуучулар окууда активдүү роль ойношот; кызматташуу окуу иш-аракеттеринин өзөгүн түзөт.

Бирок, интернет-окутуу кыял эмес, бул реалдуулук. Кыргызстандын билим берүү системасында аралыктан окутуунун өнүгүүсү интернет-технологиялардын өнүгүшүнө жараша жакшырат жана максималдуу интерактивдүүлүктү камсыз кылууну камтыйт. Мугалим менен чыныгы баарлашууну туурагандан кийин гана окутуу толук болоору жашыруун эмес. Аралыктан окутуу курстарын андан ары өркүндөтүү төмөнкү факторлор менен байланышкан:

Мультимедия - үндүү видео жана слайд-фильмдер, анимация, графика; процесстердин жана кубулуштардын математикалык моделдерин камтыган бай интерактивдүүлүк; Агымдык аудио жана видеону колдонуу; контролдук жана тесттик тапшырмалардын ар түрдүүлүгү;

Мультимедиа аркасында оңой өздөштүрүлө турган чоң көлөмдөгү окуу материалы.

Дистанттык окутуунун технологияларын колдонуу - таланттуу балдар менен иштөөнүн бир түрү. Жөндөмдүүлүктү аныктоочу ишенимдүү тесттер жок. Окуучунун жөндөмдүүлүгү эң аз дегенде өз алдынча изденүү же илимий-изилдөө иш-аракетине активдүү катышуунун натыйжасында көрүнөт.

Ачылууга суусаган, үйрөнүүгө, табууга, изилдөөгө умтулуу башталгыч класстарда эле окуучуларда пайда болот. Класста эмгекке кызыкпаган, сөздүктөрдү жана атайын адабияттарды окуп, билимдин ар кандай тармактары боюнча суроолоруна жооп издеген мындай студенттерди көп жолуктурууга болот. Ошондуктан мектепте илим менен техникага кызыккандардын бардыгын аныктоо, алардын пландарын, кыялдарын ишке ашырууга, мектеп окуучуларын изденүү жолуна салууга, алардын жөндөмдүүлүктөрүн толук ачып берүүгө жардам берүү абдан маанилүү. .

"Жөндөмдүүлүк" термини эмнени билдирет?

Күнүмдүк жашоодо жөндөмдүүлүк таланттын синоними болуп саналат. Психологияда ишмердүүлүктүн бир же бир нече түрүн өздөштүрүү жана аткаруунун өзгөчө ийгилиги менен аларга болгон кызыгуу менен айкалышкан адамдын сапаты түшүнүлөт. Жөндөмдүүлүктүн белгилери бар баладан таланттуу, жаркын инсан болуп чыгабы, көп жагдайга жараша болот.

Таланттуулуктун эң популярдуу теориялык моделдеринин бири америкалык изилдөөчү *Дж.Рензулли* тарабынан иштелип чыккан концепция болуп саналат. Ал таланттуулукту үч негизги өзгөчөлүктүн жыйындысы деп эсептейт: интеллектуалдык жөндөмдүүлүктөр (ортодон жогору); чыгармачылык - жаңы идеяларды жаратууга, маселелерди чыгармачылык менен чечүүгө даяр болуу; туруктуулук (ишке багытталган мотивация). Мындан тышкары, ал билим (эрудиция) жана жагымдуу чөйрөнү бөлүп көрсөткөн. Автор өз эмгектеринде «жөндөмдүүлүк» терминин «потенциал» терминине алмаштырат. Таланттуу балдар өзгөчө окуу ийгилиги менен айырмаланат. Бул өзгөчөлүк маалыматты кайра иштетүү жана ассимиляциялоонун жогорку ылдамдыгы менен байланыштуу. Бирок ошол эле учурда мындай балдар күнүмдүк түйшүктүү иштерге кызыгуусун тез жоготуп коюшу мүмкүн. Алар негизги нерселерге, Эксперименттик сайттарга кам көрөт

Эксперименталдык сайттар: материалды кеңири камтуу. Мындай балдар менен иштөө кызыктуу жана кыйын; сабакта алар өзгөчө мамилени, окутуунун өзгөчө системасын талап кылат. Таланттуу балдар менен иштөө системасы төмөнкү компоненттерди камтыйт: таланттуу балдарды аныктоо – алар изденүүчү, жооп табууда өжөр, көп суроолорду берчү, ойлонууга жакын, эс тутуму жакшы;

Класста чыгармачылык жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрүү - биринчи жардамчы студенттердин предметке болгон кызыгуусу. Предметке болгон кызыгууну сактоо жана окуучулардын табигый ыктарын өнүктүрүү үчүн; класстан тышкаркы иштерде (олимпиадалар, сынактар, илимий изилдөө иштери) жөндөмдүүлүктөрүн өнүктүрүү;

Таланттуу балдардын ар тараптуу өнүгүүсү үчүн шарттарды түзүү - баланын өз алдынча иштөөсүнө, башкача айтканда, ал милдеттерди өз алдынча коюуга жана чечүүгө жөндөмдүү болушун камсыз кылам, анткени чыгармачылык активдүүлүктү стимулдаштыруу жана аны өз алдынча башкаруу аркылуу гана өнүктүрүүгө болот. билим берүү. Аларды өзүн-өзү тарбиялоо иш-аракетине багыттап, окуучуларга айтам, кимдир-бирөөнү ээрчисең, жолуң эсте калбайт, басып өткөн жолуң эч качан унутулбайт жана “Талант – 1% жөндөмдүүлүк 99%. » . Жогоруда айтылгандардан, баланын чыгармачылык дараметин сактап калуу, анын таанып-билүү активдүүлүгүн, ой жүгүртүүсүн өнүктүрүү үчүн баланы окуу процесси менен кызыктыруу, ага өз алдынча билим алууну сунуштоо зарыл экени келип чыгат. Демек, ар бир

студентке багытталган дистанттык окутуунун технологияларын колдонууну таланттуу балдар менен иштөөнүн мүмкүн болгон формаларынын бири катары кароого болот.

Компьютердик сабаттуулук, маалыматтык компетенттүүлүк, дүйнөлүк интернет ресурстары менен иштей билүү, керектүү маалыматты тез табуу – бул мектеп бүтүрүүчүсүнө коюлган талаптар. Ошондуктан «Информатика жана маалыматтык технологиялар» предмети мектеп программасында эң маанилүү сабактардын бири болуп саналат.

Колдонулган адабияттардын тизмеси:

1. Андреев, А.А. Дистанттык окутууга киришүү [Текст] / А.А. Андреев. - М.: МЕСИ, 1997.
2. Андреев, А.В. Moodle аркылуу электрондук окутуу практикасы [Текст] / А.В.
3. Андреев, С.В. Андреева, И.Б. Доценко. - Таганрог: ТТИ СФУ басмасы, 2008.
4. Беримкулов, У., А.Өмүралиев В.Бабак. Жана Интернет Компьютер Бишкек 2004
5. М.Д.Сейдалиев, Р.М. Усулдук колдонмо.
6. Дистанттык окутуунун каражаттары. Методология, технология, аспаптар [электрондук ресурс]. - Кирүү режими: <http://edutools.h12.ru/>

УДК 37.0:372.3/4

DOI 10.58649/1694-8033-2023-2(114)-36-43

Гудимова А.Н., Кулуева С.С., Ырыскадыр кызы А.

Ж. Баласагын атындагы КУУ ^{1,2,3}

Гудимова А.Н., Кулуева С.С., Ырыскадыр кызы А.

КНУ им. Ж. Баласагына ^{1,2,3}

Gudimova A.N., Kulueva S.S., Yryskadyr kyzy A.

KNU J. Balasagyn ^{1,2,3}

ORCID: 0009-0008-8695-9904, SPIN-код: 2665-3609 ¹

ORCID: 0009-0003-3397-8419, SPIN-код: 6734-6960 ²

ПЕДАГОГИКАЛЫК ДИАГНОСТИКА – КЕНЖЕ МЕКТЕП ОКУУЧУЛАРЫНЫН УНИВЕРСАЛДЫК ОКУУ АРАКЕТТЕРИН ӨНҮКТҮРҮҮНҮН КАРАЖАТТАРЫНЫН БИРИ

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ДИАГНОСТИКА - ОДНО ИЗ СРЕДСТВ РАЗВИТИЯ УНИВЕРСАЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ДЕЙСТВИЙ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ PEDAGOGICAL DIAGNOSTICS AS A MEANS OF DEVELOPING VERSATILE LEARNING ACTIVITIES OF ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS

Аннотация: Макалада педагогикалык диагностиканын универсалдуу окуу аракеттерин өнүктүрүүнүн каражаты катары маанилуулугу каралат. Мамлекеттик билим берүү стандартында белгиленген башталгыч мектептеги окуу-тарбия процессинин натыйжасынын структурасынын татаалдыгына байланыштуу комплекстүү диагностиканын зарылчылыгы көрсөтүлгөн. Универсалдык окуу аракеттердин айрым компоненттери үчүн тандалып алынган диагностикалык методикаларды комплекстүү колдонуунун эффективдүүлүгүн тастыктаган педагогикалык эксперименттин натыйжалары анализделет.